مرۆڤی بە پارەزبەندی*.. و. لە عەرەبیەوە: یاسین لەتیف

لە دەرەوەی شوورەکانی شار: مرۆڤی (بە پارەزبەندی- Homo sacer) یان حەاکراو لە پەیکەری سەروەریدا ، لە هەوەکدا بە هەوەشاندنەوەی کەدی سیاسەتی ژئاوا، ەنگە دەستبەجە وەنەی "پەیماننامەی کەمایەتی" و سندوقەکانی دەنگدان و مافەکانی هاوەاتیبوون بە مەشکماندا بەت، بەام ئەو هەکەینە فکرییانەی کە جەرجیە ئاگامبین لە کتەبە دامەزرەنەرکەیدا ئەنجامیان دەدات، پەردە لەسەر کەمەک بناغەی زەر خوەناویتر و تەقەنەرتر لادەدا. سیاسەتی مەدەرن -وەک چەن ئاگامبین وەنای دەکات- تەنها مەیدانەک نییە بە دەستاودەستکردنی ئاشتیانەی دەسەات، بەکو زیاتر لە "ئامەرەکی ئەنسرەپەلەژی" دەچەت کە بە بەدەنگی کار دەکات بە بەرهەمهەنانی جەستەگەلەکی ەووت کراوە لە ماف، کە بە ناوی خودی یاساوە شایانی پەشەلکردنن. کەچی ئەم وەنە دیموکراسییەی دەوەتی مەدەرن، هەر کە دەیخەینە ژەر "مایکرەسکەپی مەژوو"ەوە، خەرا دەوەتەوە، لەردا دەسەات ەووت دەکرەتەوە بە ئاشکراکردنی ناوکە ەقەکەی، بەتایبەتیش لە ەگەی گەانەوە بە چەمکە ەمانییە لەکە: "مرۆڤی پیرەز" (Homo Sacer). ئەم چەمکە لە هەناویدا پارادەکسەکی بوونگەرایی تەقەنەر هەدەگرەت . ەچونکە ئاماژەیە بە ژیانەک کە لە تەرازووی ئیلاهیات و بیروباوەە ئاینییەکاندا هیچ بەهایەکی نییە (ناکرەت بکرەتە قوربانی بە خوداوەندەکان)، لە تەرازووی یاساشدا هیچ سەنگەکی نییە (ئەو کەسە سزا نادرەت کە دەیکوژەت).

ئەو بوونەوەرەکی گیرخواردووە لە "ناوچەی قەدەغەکراو"دا، بەجەرەک کە تاکە تەکەبوونی لە کەمەگەدا، لە ەگەی "دوورخستنەوەی"ەوەیە لەی. بەو مانایەی دورخستنەویان لە کەمەگا ،لەردا ئاگامبین ئامەرەکانی پزیشکی نەشتەرگەری دەگرەتە دەست بە توەکاریی پەیکەری سەروەری و ، دەریدەخات کە ئەم شەوازە کەنەی دوورخستنەوە تەنها پارچە شوەنەوارەکی مەزەخانەیی نییە، بەکو ئەو مەدەلە شاراوەیەیە کە لە جیهانی هاوچەرخماندا حوکمی سیاسەتی ژیان (Biopolitics) دەکات.

جدەلی(دیالەکتیکی) "زەی" و "بیەس":

بەسیاسیکردنی جەستەی ەووت ، ئەو قەیرانەی کتەبەکە چاودەری دەکات،

لگ وردبوونو لە دامانی کارساتباری سنوور جیاکروکانی نوان دوو چمکی یەنانی بە ژیان، قووتر دەبتو: "زی" (Zoē)، کە بریتییە لە ژیانی بایلژیی سروشتیی هاوبش لە نوان مرڤ و ئاژدا، و "بیس" (Bios)، کە بریتییە لو ژیانە سیاسییە شیاوی هاوەاتی لە شاردا پیادی دکات. ئاگامبین پی وایە کارساتە گورکی مدرنیتە لودایە کە دسات چیتر تنها بە حوکم کردنی "بیس"و ناوستت، بەکو کشاو بە ئوی "زی"یش قوت بدات. ئیتر ژیانی بایلژیی ووت بووتە گروی سرکی لە گمی سیاسیدا؛ چونکە دوەتی مدرن گرنگی بە تندروستیی دانیشتووان، ژی لدایکبوون، جینکان و مردنی سرری ددات، ئمش بو مانایە کە جستمان وک بوونوری زیندوو، استوخ کوتووتە چنگی دساتی سرورو. بپی ئاگامبین، و بە ئیلهام ورگرتن لە تزکانی کارل شمیت سبارت بە "دخی نائاسایی"، یان دخی ئاورتە ئو شونی کە ئم استییی بە دزوترین شو تدا برجستە دبت، "شار" یان "پرلمان" نییە، بەکو "ئردوگا" (The Camp)ـیە. ئم ئردوگایە جا چ ئردوگایەکی دستبسرکردنی نازی بت یان ناوچیەکی مدرنی اگرتنی پنابران ئو فزاییە کە تیدا یاسا بە شویەکی هەمیشیی هەدپسردرت و "دخی نائاسایی" تیدا دبتە بنما. لم فزایدا، مرڤ لە هموو سیفتە یاساییەکانی دادمارت تا دبتە تنها "ژیانکی ووت" (Bare Life)، واتە پارچە گشتکی زیندوو کە بتواوی ملکچی دساتی ەهای سرور بە هیچ نوندگیرییەکی یاسایی. ئردوگا ئو شونیە کە تیدا "مرڤی پیرز" بە شویەکی پیشسازی و سیستماتیک دروست دکرت. لکتاییدا، ئم شیکارییە چکناسییی دسات برو استییەکی ترسناک دمانبات، ئویش ئویە کە دیموکراسییە ژاواییە مدرنکان نک هر دژی تتالیتاریزم (شمولیت) نین، بەکو توکانی ئو لە ناخی خیاندا هەدگرن. کلنی نوان هاووەاتیی خاونماف و "مرڤی بە پارزبندی" یان خون حاکراو (وک پنابرکی "نایاسایی"، یان نخشک لە بهشییەکی درژخایندا، یان دستبسرکراوک لە گوانتانام) کلنکی زر لاواز و تنک. لکاتکدا دوەتان لە سمای دستووریی خیان و بباداهەدانی مافکانی مرڤ بردوامن، چمکی "مرڤی پیرز" وک ئو سبر قورس دمنتو کە بدوامانویە؛ ئومان بیردخاتو کە یاسا هەمیش خاونی "درگایەکی پشتو"یە، کە ەگی پە ددات پلاماری "ژیانی ووت" بدات و، ئم هموومان لە ساتی اگیاندنی باری نائاساییدا، پاوراوین بە ئوی ببین بو جستە بە پارزبند خون

حەپاکراوەی کە بە تەنیا و بە هووتی لە بەردەم هەژموونی سەروەریدا ماوەستاوین .

---

*((جەمیل سالم، لە دەرەوەی شوورەکانی شار: مرۆڤی بە پارێزبەندی لە پێکهاتەی سەروەریدا، کتێبی (Homo Sacer)ی نووسەر جەرجیو ئاگامبن، ٤ی کانوونی یەکەمی ٢٠٢٥))